

СПЕЦИФІКА ДІАЛОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Кукса Ю. В.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
jkuksa777@gmail.com*

Поняття діалогу та діалогічної взаємодії використовуються в різних сферах. Діалог розглядається як первинна і найбільш фундаментальна форма розвитку міжособистісної комунікації. Під час діалогу можна обговорювати суперечливі питання, обмінюватися думками щодо проблеми, яка потребує негайного вирішення. У результаті формується єдине смислове поле, яке дає змогу зрозуміти не тільки саму проблему, а й свого співрозмовника.

У сучасному суспільстві трактування діалогу відходить від розуміння його лише як способу мовлення. Так, О. Слободянюк акцентує на діалогічності всього людського буття та показувати діалог як творчу взаємодію, що дозволяє отримати нові інсайти та неочікувані ідеї в результаті зустрічі [7]. К. Сандерс та Е. Гутьєррес-Гарсія підкреслюють, що «діалог» – це взаємодія між сторонами з наміром генерувати спільне розуміння, щось глибше, ніж передача знань [5].

О. Любашенко та З. Корнеєва дійшли висновку, що здебільшого, коли йдеться про діалогічну взаємодію студентів, мається на увазі робота в аудиторії під керівництвом викладача з метою набуття професійних знань або розвитку навичок, необхідних для виконання професійних функцій [4]. У дослідженнях О. Семерікова розкрито специфіку методики формування комунікативних навичок студентів технічного профілю [6].

Однак, незважаючи на те, що дослідниками розроблено досить широке коло питань, пов'язаних з проблемами розвитку комунікативних умінь студентів технічного профілю, недостатньо вивченим залишається питання врахування їхніх особистісних особливостей при формуванні навичок діалогічної взаємодії.

У зв'язку з цим мета дослідження – проаналізувати особливості діалогічної взаємодії студентів технічного профілю з різним типом реагування у спілкуванні.

Методика та організація дослідження. Емпіричне дослідження проводилося у 2023–2024 навчальному році. У ньому взяли участь 300 студентів закладів вищої технічної освіти з Полтавської та Харківської областей, які здобувають освітньо-кваліфікаційні рівні молодшого бакалавра, бакалавра та магістра. Вік учасників – 18-22 роки.

Програма емпіричного дослідження включала:

1) методику «Діалогічність міжособистісних відносин» (С. Духновський), яка діагностує прагнення бачити і враховувати

унікальність партнера, цінність і значущість, яку мають відносини для взаємодіючих суб'єктів [1];

2) методику «Тест комунікативних умінь» (Л. Міхельсон; адаптація Ю. Гільбух), яка спрямована на виявлення рівня комунікативної компетентності та якості сформованості основних комунікативних навичок особистості [3].

Дані методики порівнювалися за допомогою коефіцієнта точкової бісеріальної кореляції r_{pb} , який застосовується для емпіричних даних, значущість яких отримана у різних шкалах вимірювання [2].

На першому етапі емпіричного дослідження було виявлено особливості діалогічності стосунків студентів за допомогою методики «Діалогічність міжособистісних стосунків» (С. Духновський). За шкалою самоцінності стосунків більшість студентів технічного профілю (52%) демонструють середній рівень прояву. Вони зазвичай добре усвідомлюють вимоги реальності, не приховують своїх недоліків, є екстравертами. Близько третини опитаних студентів (30%) мають низькі показники самоцінності стосунків. Це свідчить про серйозний підхід до життя, ригідність, підозрливість. Найменша частина студентів технічного профілю (18%) має високі показники за шкалою «Самоцінність відносин». Вони свідчать про життєрадісність досліджуваних, оптимістичне ставлення до життєвої ситуації, готовність до подолання перешкод.

За шкалою конструктивності відносин більше половини опитаних студентів (54%) мають середній рівень. Це свідчить про їхню орієнтацію на думку групи, потребу в підтримці, схваленні, порадах з боку інших, а також про їхню організованість, уміння ефективно планувати своє життя. Низький рівень конструктивності відносин зафіксовано у 29% опитаних студентів. Це свідчить про те, що вони є незалежними, самодостатніми людьми, які не шукають контакту з іншими за власною ініціативою. Високі показники конструктивності відносин демонструють 17% респондентів. Ці студенти технічного профілю демонструють готовність до подолання труднощів на шляху реалізації своїх здібностей.

За індексом діалогічності відносин більше половини опитаних студентів (53%) мають середній рівень його прояву. Це свідчить про здатність ефективно планувати своє життя та діяльність. 29% опитаних студентів технічного профілю демонструють низький рівень діалогічності відносин, тобто проявляють нетерпимість до критики, відстороненість від позиції групи, можливе відчуття самовдоволення та почуття переваги над іншими. 18% респондентів мають високий рівень діалогічності відносин. Це свідчить про оптимальну дистанцію в міжособистісних стосунках.

Отже, студенти технічного профілю мають середній рівень як самоцінності відносин, так і конструктивності відносин, і, відповідно,

діалогічності відносин. Водночас майже третина респондентів мають низькі бали за всіма показниками, що може свідчити про їхню неготовність до ефективної взаємодії з іншими.

На наступному етапі дослідження було визначено домінуючий тип комунікативного реагування студентів за допомогою методики «Тест комунікативних умінь» (Л. Міхельсон, адаптація Ю. Гільбуха). Серед опитаних студентів більшість схильні до компетентного типу комунікативного реагування (40%). Їм не складно прогнозувати події на основі розуміння думок, почуттів і намірів партнерів по спілкуванню. Респонденти демонструють залежний та агресивний типи комунікативного реагування в рівній мірі (30%). Студенти з переважанням залежного типу у спілкуванні надають перевагу тому, щоб партнер взяв ініціативу на себе, оскільки самі не прагнуть проявляти ініціативу. Студенти, у яких переважають агресивні реакції у спілкуванні, схильні досягати бажаного шляхом агресивної поведінки та маніпулювання, що, в свою чергу, негативно впливає на спілкування з оточуючими та сприяє ізоляції цих людей.

Отже, більшість опитаних студентів технічного профілю схильні до компетентного реагування в комунікативній ситуації, але третина респондентів схильні до агресивної поведінки в комунікативних ситуаціях, а ще третина схильні до залежності в спілкуванні.

Порівняння особливостей побудови діалогічної взаємодії студентами технічного профілю з різними типами комунікативного реагування за допомогою коефіцієнта точкової бісеріальної кореляції r_{pb} показало, що самоцінність відносин перебуває у статистично значущому сильному кореляційному зв'язку ($p \leq 0,01$) з компетентним типом комунікативного реагування (0,512), тобто чим більше студенти схильні до партнерства у спілкуванні, тим більше вони виявляють оптимістичне ставлення до життя, життєрадісність. Конструктивність відносин перебуває у статистично значущому сильному кореляційному зв'язку ($p \leq 0,01$) з компетентним типом комунікативного реагування (0,429). Це означає, що чим більше студенти схильні до партнерства у спілкуванні, тим більше вони виявляють готовність до подолання труднощів у реалізації своїх здібностей. Діалогічність відносин перебуває у статистично значущому сильному кореляційному зв'язку ($p \leq 0,01$) з компетентним типом комунікативного реагування (0,616). Це означає, що чим більше студенти схильні до партнерських відносин у спілкуванні, чим більше їм притаманні дружелюбність, бажання допомогти та співпереживати іншим людям, готовність співпрацювати з іншими.

Дослідження показало, що студенти технічного профілю мають середній рівень самооцінки, конструктивності та діалогічності відносин. Водночас, майже третина респондентів демонструють неготовність до ефективної взаємодії з іншими людьми. Крім того, більша частина

респондентів схильна до компетентного реагування у спілкуванні, але третина з них схильна до агресивних дій у взаємодії. Усі показники діалогічності відносин перебувають у сильному кореляційному зв'язку з компетентним типом комунікативного реагування і не мають кореляційного зв'язку з іншими типами. Отже, побудова діалогічної взаємодії студентів технічного профілю позитивно корелює зі схильністю до партнерських відносин у спілкуванні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Методика «Діалогічність міжособистісних стосунків» (С. Духновський). URL: <https://psytests.org/family/dialduh.html> (дата звернення: 18.05.2022 р.).
2. Моргун В. Ф., Тітов І. Г. Основи психологічної діагностики. Київ: Слово, 2012. 460 с.
3. «Тест комунікативних умінь» (Л. Міхельсон; адаптація Ю. Гільбух). URL: http://ni.biz.ua/17/17_2/17_25855_test-kommunikativnie-umeniya.html (дата звернення: 16.05.2022 р.).
4. Liubashenko O., Kornieva Z. Dialogic interactive speaking skills assessment in the experiential teaching of technical English to tertiary school students. *Advanced Education*. 2019. № 13. P. 18–25. <https://doi.org/10.20535/2410-8286.156228>
5. Sanders K., Gutierrez-Garcia E. Understanding the Role of Dialogue in Public Sector Communication. *The Handbook of Public Sector Communication*. 2020. P. 289–302. <https://doi.org/10.1002/9781119263203.ch19>
6. Semerikov S., Striuk A., Striuk L., Striuk M., Shalatska H. Sustainability in software engineering education: a case of general professional competencies. *E3S Web of Conferences*. 2020. Vol. 166(2): 10036. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202016610036>
7. Slobodianiuk O. Dialogization of the educational environment: origins and prospects. *Humanitarium*. 2019. Vol. 43, 1. P. 142–150. <https://doi.org/10.31470/2308-5126-2019-43-1-142-150>

ПРОЯВИ ТВОРЧОГО АНАЛОГІЗУВАННЯ В ГРАФІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА

Латиш О. М.

*Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського (м. Київ)
patak_oleg@ukr.net*

Творча діяльність завжди привертала увагу науковців. Зокрема поняття «творча діяльність» розглядається в двох аспектах. Згідно першого аспекту творчість визначається як діяльність, спрямована на знаходження об'єктивно нового знання для людства (це стосується винаходів, наукових відкриттів, а також нових досягнень у сфері мистецтва). Згідно другого аспекту, творча діяльність розглядається як знаходження суб'єктивно значущої новизни. І в цьому розумінні будь-яке нове знання, яке здобуває суб'єкт, буде творчим процесом. Для дослідження особливостей творчої діяльності у психології